

אבל מניחה עם הארץ בידו לשעת הגת הבאה, ואז יקבלנה החבר הימנו. (17)

ואם אמר לו עם הארץ לחבר, כשהביא לו חבית של תרומה בשאר ימות השנה: הפרשתי לתוכה של חבית התרומה, רביעית הלוג [רש"י] של קודש — הרי הוא נאמן אף על התרומה. (18)

והטעם: מתוך שנאמן על הקודש שבתוכה, הרי הוא נאמן אף על התרומה. (19)

כדי יין וכדי שמן המדומעות [וקא סלקא כה-א דעתין שנתערבו בכדים טבל תרומה וחולין] נאמנין עליהם בשעת הגיתות. וקודם לגיתות שבעים יום. ויתבאר בגמרא.

לחלק בין אותן שנדרכו עכשיו לאחר הגת לאותן שנדרכו בשעת הגת, אע"ג דלית בהו חשש טומאה — לא חילקו! אי נמי, גזרו דאי שרית ליה לקבל בין גת לגת את אותן שנדרכו בשעת הגת, דילמא אתי למיטעי לקבל נמי אותן שנדרכו לאחר הגת, דבהיה אין מטהרין כליהן. אי נמי, משום גזירת הרואין נגעו בה.

וראה עוד במקדש דוד [טהרות בענין חולין בטרהרה כד"ה אמרינן בחגיגה] שמבאר הענין באופן אחר, ראה שם.

ב. מלשון הגמרא לקמן כה א "עבר וקיבלה" משמע שיש איסור בדבר; וכן נראה ממה שנסתפקו בגמרא אם עבר וקיבלה הימנו אם יניחנה לגת הבאה. ולאותו צד שיכול להניחה לגת הבאה, על כרחך כוונת המשנה שלכתחילה אין לקבלה; וכן מבואר בטורי אבן לקמן כו א ד"ה מהו שיניחנה.

וכנראה הטעם הוא משום תקלה שמא יבוא לאוכלה קודם הגת הבאה, ונמצא אוכל תרומה שהיא בחזקת טמאה לגביו.

ג. בתפארת ישראל ביאר לשון "והביאו" שהוא לשון רבים, כדי ללמדך: אפילו באו עדים עמי הארץ והעידו שטהור הוא אינם נאמנים.

17. כתב המאירי: ואף על פי שמכיר בה החבר שהיא תרומה ישנה, לא גזרו עליהם טומאה בשעה זו [וכן כתב טעם זה הרמב"ם בהלכות מטמאי משכב ומושב], וכן, שמתוך שנאמן על

של עכשיו נאמן על של אשתקד. ובמקדש דוד [טהרות בענין חולין בטרהרה כד"ה אמרינן בחגיגה], מבאר כל הענין באופן אחר.

18. א. בטורי אבן פקפק בדברי רש"י שביאר "רביעית הלוג", כי מאי פסקא להזכיר דוקא רביעית הלוג, ודעתו נוטה לפרש רביעית ההין כשיעור נסכי כבש שהוא הפחות שבנסכים.

ב. כתב בטורי אבן שמשנתנו עוסקת במי שאמר בשעת הגיתות: רביעית שאני עתיד להפריש לאחר זמן הרי הוא קודש מהשתא, ובאופן זה הוא שיכול הכהן לברר את הקודש מן התרומה [ראה שם שהאריך בדין "יש בריה"']. אך בלא זה איך ישתנה הכהן, והרי מעורב בה רביעית של קודש, וכן כתב במלאכת שלמה בשם התוספות.

אולם בתוספות זכחים פח א כתבו, שעדיין לא הקדישו, אלא שנתן לתוכה רביעית על דעת להקדישו.

ומיהו כל זה לשיטתם, שהם סוברים: אף על יין שלא הקדישו מתחילה הרי הוא נאמן, אבל לדעת רש"י אינו נאמן כמבואר בהערה לעיל, ועל כרחנו צריכים אנו לפרש כהטורי אבן.

19. כתב רש"י בגמרא: גנאי הוא למזבח שתהא תרומה המחוברת לו בחזקת טומאה, והקודש יקרב למזבח.

גמרא:

שנינו במשנה: שביהודה נאמנין על טהרת יין ושמן כל ימות השנה:

ודייקנין: ביהודה – אין, אכן נאמנים עמי הארץ. ואילו בגליל לא נאמנים.

מאי טעמא?

אמר פירש ריש לקיש: מבני הגליל אין מקבלין אפילו מחברים, מפני שרצועה של כותיים מפסקת ביניהן [בין גליל ליהודה], וירושלים נמצאת ביהודה, ואי אפשר להביאן לירושלים בטהרה, לפי שגזרו חכמים על כל הנכנס [בין אדם בין כלים ובין אוכלין] אל תוך אויר ארץ העמים [אם אין אהל מפסיק בינו לאויר ארץ העמים] שיהא טמא.

והטעם לגזירה זו הוא משום החשש שמא האהיל האדם או האוכל או הכלי בעוברו מעל קברות גויים. כי קברי הגויים מטמאים את העובר מעליהם בטומאת אהל, היות

ובשעה שעוברים עליהם נחשב הדבר כמו ש"מאהילים" עליהם. (1)

ותמהינן: הרי אף מן הגליל יכול להביאם, וניתב [ישב] בשידה תיבה ומגדל [תיבות סגורות, שאדם יכול להכנס בהן ולנעול את עצמן] על גבי בהמה, ויעבור בהן לירושלים, שהרי הן אוהל להפסיק בין הקודש ובין אויר ארץ העמים!?

ומשנינן: הא מני משנתנו: רבי היא, דאמר: אהל זרוק [אוהל המיטלטל ונזרק ממקום למקום] לאו שמיה אוהל ואינו מפסיק.

דתניא: הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל:

רבי מטמא את הנכנס, מפני שאוהל זרוק הוא ואינו מפסיק.

ורבי יוסי ברבי יהודה מטהר, כי הוא סובר: אהל זרוק שמיה אוהל ומפסיק.

ואכתי תמהינן: ולייתה בכלי חרס המוקף

1. בהמשך הסוגיא מבואר שאפשר להביא בכלי חרס המוקף צמיד פתיל, שהוא חוצץ בפני טומאת ארץ העמים. אלא שאין הקדש "ניצל" בצמיד פתיל.

ואם כך, ביאור המשנה הוא: הואיל ועמי הארץ אפילו ביהודה אין נאמנין אלא על טהרת יין ושמן שהוקדשו בשעת הגיתות והבדים [היות ותיכף לאחר שנדרכו הוקדשו, כפי שביארו תוספות בדעת רש"י במשנתנו], ממילא בגליל אין שייך דין זה, כיון שאם הוקדשו בשעת הדריכה ובמקום דריכתם, הרי אינו יכול להביאן משום טומאת ארץ העמים אפילו בכלי חרס המוקף צמיד פתיל, שאין הקדש ניצל בצמיד

פתיל, ואם לא הוקדשו מיד ויכול להביאם בכלי חרס המוקף צמיד פתיל, הרי אפילו ביהודה אינם נאמנים.

נמצא, כי מה ששנינו: שביהודה נאמנין, היינו שבגליל אין נאמנין עמי הארץ.

אולם בטורי אבן לקמן הוכיח מסוגיית הגמרא [וכפי שיתבאר לקמן בהערה] שאין צמיד פתיל מציל אפילו קודם שהוקדש, ואין יכול להקדישו. ולפי זה אין מקום לביאור הנזכר בכוננת המשנה, ולא הזכירה המשנה "יהודה" בהקשר לנאמנות עם הארץ כלל, אלא משום שאין מביאין נסכים מיהודה. ובלאו הכי צריך לפרש כן לשיטת התוספות

בצמיד פתיל, ויכול ליתן עליהם אחר כך את האפר.⁽³⁾

ואכתי תמהינן: והאמר עולא: חבריא מדבין בגלילא [חברינו מטהרים את יינן ושמנן בגליל כדי להכניס שמא ייבנה בית המקדש בימיהם, רש"י נדה ו ב].

ואם כדברין שרצועה של ארץ העמים מפסקת [רש"י] ואין יכולין להביאן מהגליל לירושלים מפני טומאת ארץ העמים, לשם מה מטהרים הם שם את הקדשם?!⁽⁴⁾

ומשנינן: מניחין אותם במקומם, ולכשיבא אליהו ויטהרנה [יראה להם שביל שאינו מארץ העמים] אז יביאום לירושלים.

שנינו במשנה: ובשעת הניתות והכבדים נאמנין אף על התרומה:

ורמינחי מהא דשנינו במשנה בטהרות פרק תשיעי:

צמיד פתיל, יביא את הקודש לירושלים בתוך כלי חרס מכוסה, ושוב אין הקודש נטמא מאויר ארץ העמים, שהרי כלי חרס המוקף צמיד פתיל מציל באוהל המת כיון שאין כלי חרס מקבל טומאה אלא מאוירו?!

אמר רבי אליעזר: שונין התנאים בברייתא: אין הקדש ניצול בצמיד פתיל, כי עשו חכמים מעלה בקודש כשאר מעלות שעשו חכמים בטהרת הקודש.⁽²⁾

ותמהינן עלה: והתנן במשנה במסכת פרה:

אין חטאת [מים מקודשים שנתן בהם אפר פרה אדומה] ניצלת בצמיד פתיל.

מאי לאו דוקא מי חטאת אין ניצולין הא קודש ניצול, ולא כאשר אמרת: אין הקדש ניצול בצמיד פתיל?!

ומשנינן: לא תדייק הא קודש ניצול, אלא כך תדייק: הא מים שאינן מקודשים [מים שעדיין לא ניתן עליהן אפר הפרה] ניצולין

ורחינן: לפיכך לא קתני קודש בהדי חטאת, מפני שאין הם שויין בדיניהם, שמי חטאת אין ניצולין אלא אחר שנתקדשו, ואילו הקדש אינו ניצול אפילו נכנס באוהל המת קודם שהוקדש, וכפי שהוכיח שם ויבואר בהערה הבאה.

4. א. הקשה בטורי אבן בד"ה אין הקדש ובד"ה והתניא: והרי יש לומר שמביאין אותו לירושלים בכלי חרס המוקף בצמיד פתיל קודם שמקדישים אותו שהוא ניצול בצמיד פתיל?!

ומכאן הוכיח את שיטתו, שאפילו קודם שהוקדשו אין ניצולין בצמיד פתיל.

ולכאורה מדברי התוספות שהקשו: למה אין מונין מעלה זו בין שאר המעלות שיש לקודש על התרומה, משמע לא כן, כי לשיטת הטורי

שעמי הארץ נאמנים על יין ושמן אף קודם שהקדישום.

2. הקשו התוספות: והרי תרומה ניצלת בצמיד פתיל וכפי שהוכיחו, וכיון שכן למה לא מנו מעלה זו לעיל בין המעלות שעשו חכמים לקודש יותר מן התרומה?!

והמאירי אף הוא הקשה כן, וכתב: ואפשר מפני שלא על התרומה לבד יש לקודש מעלה בזו אלא אף על שאר כל הדברים.

3. ביאר בטורי אבן את הראייה והדחיה: קא סלקא דעתין, מדלא קתני: אין חטאת וקודש ניצולין בצמיד פתיל, הרי משמע שאין דין הקודש כדין מי חטאת.

א. "זיתים מאימתי מקבלין טומאה, משזועו זיעת המעטן, ולא זיעת הקופה".

כלומר: דרך הוא ששמים את הזיתים קודם דריכתם בכלי או בחפירה בארץ, והוא הנקרא "מעטן", ובאותו מעטן, מתוך שהם שוכבים זה על זה, יוצאת מהם זיעה, והיא משקה המכשרתן לקבלת טומאה, כיון שלרצונו של הבעלים היא יוצאת. אבל הזיעה שיוצאת מהן כשהם עדיין בקופה – שלתוכה מסקו את הזיתים – אינה מכשרתן לקבלת טומאה, הואיל ושלא לרצון היא יוצאת כיון שנפסד הזיעה.

ב. עם הארץ הגומר את זיתיו להכניסם במעטן [מאירין], ואם יכניסם כולם למעטן שוב לא יוכל להפריש מהם תרומה וליתנה לכהן חבר, שהרי יוכשרו לקבל טומאה, ועם הארץ אינו נאמן על שמירתה.

כיצד יעשה?

ישיר קופה אחת של זיתים ולא יכניסם למעטן, כדי שלא יוכשרו לקבל טומאה, ויתננה לעיני גירסת רש"י כמבואר בתוספות] בהן הרואה שעדיין לא הוכשרו לקבלת טומאה, והכהן יעשנה בטהרה.⁽⁵⁾

הרי למדת: אפילו בשעת הבדים אינו נאמן לומר שהשמן טהור, ולפיכך צריך לשיירה בקופה ולהראות לכהן שאכן לא הוכשרה.

אמר תירץ רב נחמן, לא קשיא, כי:

הא – משנתנו ששינינו: עם הארץ נאמן בשעת הבדים – מיירי בחרפי [המקדימים לדרוך], הואיל ורוב העם דורכין באותו זמן.

הא – המשנה בטהרות – מיירי באפלי [מאחרים לדרוך] אחר שרוב העם כבר דרכו את זיתיהם, ואין זו שעת הגיתות והבדים שעם הארץ נאמן בה.⁽⁶⁾

בצמיד פתיל דומיא דחטאת, שאם לא כן למה היו מטהרים, ועל כרחך על דעת להביא אותם קודם שהוקדשו בכלי חרט המוקף צמיד פתיל, ומוכח שאף דין הקודש כדין החטאת שהיא ניצולת קודם ההקדש, והדרא קושיא לדוכתיה, ליתני: אין חטאת וקודש ניצולין בצמיד פתיל, ראה שם.

5. תמה בטורי אבן: מנין לחבר לדעת שלא הוכשרו, ושמה הוכשרו כבר וניגבו? ועוד תמה: למה לא יהא עם הארץ נאמן לומר שלא הוכשרו? והרי בגמרא לעיל כב ב הובאה ברייתא: נאמן עם הארץ לומר פירות לא הוכשרו! וראה שם.

6. א. לאו דוקא קאמר "חרפי", דמשמע מקדימים, שהרי כשם שהמאחרים אינם נאמנים

אבן היו יכולים לומר: מפני שמעלה זו שונה משאר המעלות, שהן רק אחר שנעשו קודש ואילו זו אף קודם שנעשו קודש.

ב. בטורי אבן בד"ה והתניא, כתב לבאר שלא כדברי רש"י שפירש הקושיא על מה שאנו אומרים שהיתה רצועה מפסקת, כי לדברי רש"י היתה הגמרא צריכה להקשות כן קודם שביארה הגמרא ענין צמיד פתיל.

ולפיכך ביאר על פי דרכו בביאור כל דברי הגמרא [שהובא בהערה לעיל], שעיקר הדחיה היא: אין להוכיח שההקדש ניצול בצמיד פתיל מדלא קתני קודש בהדי חטאת, כיון שחלוקים הם בדיניהם, שהקודש אינו ניצול אף קודם שהקדישוהו.

ועל זה הוא שהקשתה הגמרא: אדרבה, משמע שקודש קודם שהקדישוהו הרי הוא ניצול

אמר ליה רב אדא בר אבהה לרב נחמן:

כגון מאי נקראין "אפלי"? באותן של בית אביך שהיו דורכין לאחר רוב העם.

רב יוסף אמר לתרץ דלא תיקשי מן המשנה בטהרות: בגלילא [בגליל] שנו, שיש להם רוב שמן ומאחרים בבדים ברוב שמן שיש להם לעשות, ולפיכך אין נאמנים [תוספות].⁽⁷⁾

איתיביה אבבי על תירוצו של רב יוסף, מהא דתניא:

עבר הירדן וגליל הרי הן ביהודה, שנאמנין על היין של תרומה בשעת היין [הגתות] ועל השמן בשעת השמן [הבדים], אבל לא על היין בשעת השמן, ולא על השמן בשעת היין.

הרי למדת שלענין תרומה לא חילקו בין יהודה לגליל.

אלא מחורתא כדשנין מעיקרא [העיקר כתירוץ הראשון שתירץ רב נחמן].

שנינו במשנה: עברו הגיתות והבדים, והביאו לו [עמי הארץ לחבר] חבית של יין, לא יקבלנה הימנו, אבל מניחה [עם הארץ בידן] לגת הבאה:

בעו מיניה שאלו בני הישיבה מרב ששת:

עבר החבר וקיבלה — מעם הארץ שלא בשעת הגיתות והבדים — מהו שיניחה החבר בידו לגת הבאה ויאכלנה?

אמר להו רב ששת לבני הישיבה תניתוח לשאלתכם בברייתא:

שהרי שנינו במשנה במסכת דמאי: כה-ב

א. חבר שבא לידו דרך ירושה או כיוצא בזה תרומה מעם הארץ שהיא בחזקת טמאה לגבי החבר, הרי לא די שאסור לו לאוכלה, אלא אפילו למוכרה או ליתנה לאחר אסור, מפני שהוא מכשילו באיסור אכילת תרומה טמאה ועובר על "ולפני עור לא תתן מכשול"; ובכלל זה שלא יחליף עם אחיו עם הארץ את חלקו.⁽⁸⁾

ביהודה קאי, דקתני רישא: שביהודה נאמנין על טהרות יין ושמן, ועלה קאי ובשעת הגיתות והבדים אף על התרומה.

ותמה הטורי אבן, והרי נתבאר לעיל בגמרא שטעם החילוק בין יהודה לגליל הוא משום טומאת ארץ העמים שאי אפשר להביאו לירושלים, ואין טעם זה שייך בתרומה שאין צריך להביאה לירושלים!?

ועל דברי התוספות תמה: אם כן מאי נפקא מינה בשינויא דרב נחמן דמשני באפלי לשל רב יוסף דמשני בגלילא שנו, והרי היינו נמי אפלי?! ולא יישב.

8. מרש"י שכתב כאן שעובר על "ולפני עור לא

כך המקדימים אינן נאמנים, ולא אמרו אלא בשעה שרוב העולם דורכים.

ב. לשון "אפלי" מצינו גם בלשון הכתוב, ככתוב בפרשת וארא: "והחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה".

7. כלומר: אף לפי תירוצו של רב יוסף עיקר הטעם שאין נאמנים הוא משום שעברו "שעת הגתות והבדים" של רוב העולם, אלא שלא תאמר ותדחוק שהמשנה מדברת באדם יחיד שמאחר, אלא המשנה מדברת בגליל שדרכם לאחר אחר שעת גיתות והבדים של רוב העולם. ובטורי אבן הביא מתחילה דברי רש"י שכתב: בגלילא שנו, ומתניתין דקא תני דמהימני